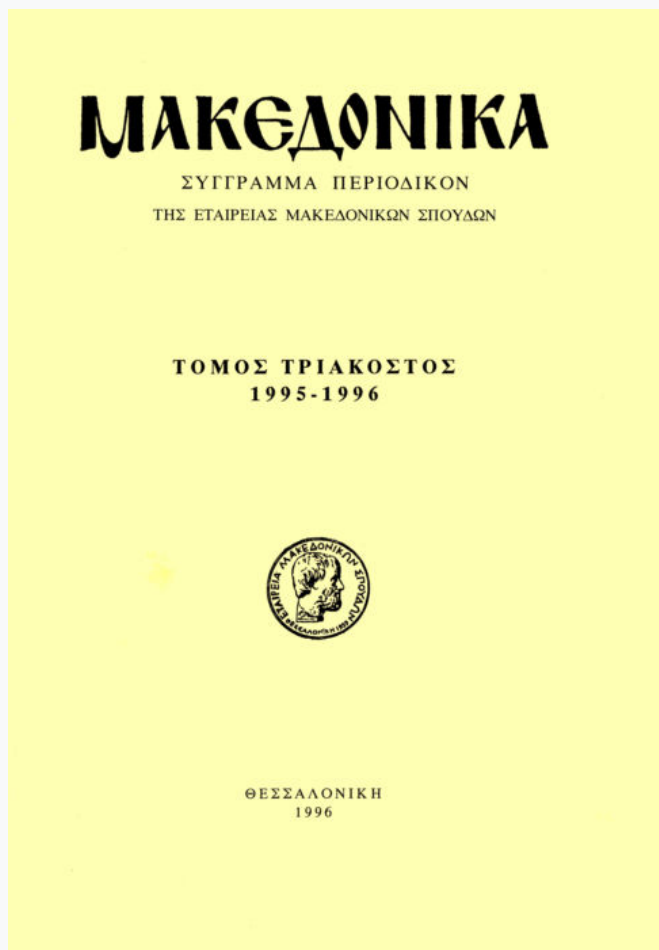

Μακεδονικά

Τόμ. 30, Αρ. 1 (1996)

**Βυζαντινή Μακεδονία: ένα επιστημονικό
συμπόσιο στην Μελβούρνη της Αυστραλίας**

Αθ. Ε. Καραθανάσης

doi: [10.12681/makedonika.250](https://doi.org/10.12681/makedonika.250)

Copyright © 2014, Αθ. Ε. Καραθανάσης

Άδεια χρήσης [Creative Commons Attribution-NonCommercial-ShareAlike 4.0](https://creativecommons.org/licenses/by-nc-sa/4.0/).

Βιβλιογραφική αναφορά:

Καραθανάσης Α. Ε. (1996). Βυζαντινή Μακεδονία: ένα επιστημονικό συμπόσιο στην Μελβούρνη της Αυστραλίας. *Μακεδονικά*, 30(1), 329–335. <https://doi.org/10.12681/makedonika.250>

ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΜΑΚΕΔΟΝΙΑ
ΕΝΑ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΣΤΗΝ ΜΕΛΒΟΥΡΝΗ ΤΗΣ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑΣ

Τό Αυστραλιανό Ίδρυμα Μακεδονικῶν Σπουδῶν ὁργάνωσε μέ ἀπόλυτη ἐπιτυχία ἀπό 10-17 Ἰουλίου 1996 τό τρίτο διεθνές ἐπιστημονικό συμπόσιο πού εἶχε ὡς θέμα του τήν Βυζαντινὴ Μακεδονία. Εἶχαν προηγηθεῖ δύο ἐνδιαφέροντα ἐπιστημονικά συμπόσια τό 1988 καί τό 1992 πού εἶχαν, καί πάλι, ὡς γενικό θέμα τους τήν Μακεδονία. Στό φετινό συμπόσιο παρουσίασαν ἰσαριθμὲς ἀνακοινώσεις εἴκοσι πέντε Ἕλληνες καί δώδεκα ξένοι πανεπιστημιακοί. Διακεκομμένοι Ἕλληνες καί ξένοι βυζαντινολόγοι ἀποτελοῦσαν τήν ἐπιστημονικὴ ὁργανωτικὴ ἐπιτροπὴ, ἐνῶ τήν γραμματειακὴ στήριξη ἀποτελοῦσαν γνωστά μέλη τῆς ἑλληνικῆς παροικίας τῆς Μελβούρνης μέ ἐπικεφαλῆς τόν ὁργανωτὴ τοῦ Συμποσίου καί Πρόεδρο τοῦ Αὐστραλιανοῦ Ἰδρυματος Μακεδονικῶν Σπουδῶν Δρ. Ἀναστάσιο Τάμη. Στὴν ὁργάνωσή του συμμετείχαν, μέ ἡθικὴ καί ὑλικὴ βοήθεια, ἑλληνικοὶ ὁργανισμοί, ἐφημερίδες, ἐπιχειρήσεις, μέσα μαζικῆς ἐνημερώσεως κλπ. τῆς ὁμογένειας τῆς Μελβούρνης. Οἱ ἐργασίες τοῦ Συνεδρίου ἄρχισαν τὴν Δευτέρα 10 Ἰουλίου στὴν μεγάλῃ αἴθουσα Great Hall, τῆς Ἑθνικῆς Πινακοθήκης τῆς Victoria μέ χαιρετισμούς τοῦ Δρ. Α. Τάμη καί τοῦ Ἑλλῆνα Πρεσβευτῆ στὴν Αὐστραλία κ. Γ. Κωνσταντῆ. Στὴν συνέχεια ὁ Αὐστριακὸς ἀκαδημαϊκὸς καθηγητὴς κ. J. Koder μίλησε γιὰ τοὺς Μακεδόνες καί τὴν Μακεδονία στὴν Βυζαντινὴ περίοδο καί τόνισε ὅτι καθόλη τὴν διάρκεια τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας τὴν Μακεδονία κατοικοῦσαν γνήσιοι Ἕλληνες Μακεδόνες. Ἀκολούθησε μουσικὸ κονσέρτο μέ τὴν Θεσσαλονικίαν πιανίστρια δ. Αἰκατ. Ἀσσημὴ καί τὴν ὀρχήστρα τοῦ Σπ. Ράνδου.

Τὴν Τρίτη 11 Ἰουλίου οἱ ἐργασίες τοῦ Συμποσίου συνεχίστηκαν σὲ μεγάλο ἀμφιθέατρο τῆς Ἱατρικῆς Σχολῆς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Μελβούρνης μέ πρώτη ὁμιλήτρια τὴν ἐπικ. καθηγήτρια τοῦ Α.Π.Θ. κ. Διον. Μισίου πού ἀνέπτυξε τὸ θέμα *Ὁ ρόλος τῆς Μακεδονίας στὴ βυζαντινὴ περίοδο* ἡ κ. Μισίου ἐπεσήμανε ὅτι ἰδιαίτερα κατὰ τὴν ὑστερὴ βυζαντινὴ περίοδο ἡ Μακεδονία ταυτίζεται μέ τὴν βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, Μακεδόνες ἀποτελοῦν τὸν αὐτοκρατορικὸ στρατὸ καί ἐνισχύεται ἡ ἰδεολογικὴ ταύτιση Μακεδόνων καί αὐτοκρατορίας διὰ μέσου τοῦ δημοφιλὸς ἀναγνώσματος τῆς ζωῆς τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Ἀκολούθως ὁ καθηγ. τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἰω. Ταρνανίδης παρουσίασε τοὺς *Μακεδόνες κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο*. Ὁ ὁμιλητὴς σημείωσε ὅτι οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς εἶναι σαφεῖς ὀνομάζοντας τοὺς κατοίκους τῆς Μακεδονίας Μακεδόνες, ἐνῶ σὲ καμία περίπτωσι δὲν ὀνομάζουν ἔτσι τοὺς κατὰ καιροὺς κατερχομένους πρὸς τὴν Μακεδονία Σλάβους ἐπιδρομεῖς, μολοντί ὀρισμένοι ἐξ αὐτῶν φαίνεται νὰ ἐγκαθίστανται καί μονίμως (Ἀβάροι, Σλάβοι, Βούλγαροι κλπ.). Κατὰ τὸν κ. Ταρνανίδη οἱ βυζαντινοὶ συγγραφεῖς χρησιμοποιοῦν τὸν γεωγραφικὸ ὁρο Μακεδονία καί ἐπισημαίνουν τὴν ἑλληνικὴ συνείδησι πού εἶχαν οἱ Μακεδόνες κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο. Ὁ Dion Smythe, ἱστορικὸς τοῦ Kings College, μίλησε γιὰ τοὺς *Μακεδόνες τὸν 11ο καί 12ο αἰ. στὴν βυζαντινὴν ἱστοριογραφία*, καί ἐπεσήμανε τὴν ἀτήρησι τοῦ μυθιστορήματος τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου στοὺς Μακεδόνες τῆς ἐποχῆς, ἐνῶ ὁ κ. J. Koder ἐπανάλαβε ὅτι σύμφωνα μέ τίς βυζαντινὲς πηγὰς ὁ ὁρος Μακεδονία ἐπενιδόταν ὡς τὴν Θράκη, τὴν Ἡπειρο καί τὴν Θεσσαλία. Ὁ κ. Α. Schminck, τοῦ Πανεπιστημίου

της Φραγκοσύρης, παρουσίασε τούς Αυτοκράτορες της Μακεδονικής Δυναστείας και την Μακεδονία και την σύνδεσή τους με τούς αρχαίους Μακεδόνες και τόν Μ. Ἀλέξανδρο και την προβολή της χώρας αὐτῆς, μολοντί ὁ ἀρχηγέτης τῆς μακεδονικῆς δυναστείας ἦταν ἀρμενικῆς καταγωγῆς. Ἡ καθηγῆτρια τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀλκμήνη Σταυρίδου-Ζαφράκα ὑπεστήριξε στήν εἰσήγησή της ὅτι τὰ θέματα, αὐτές οἱ διοικητικές καί στρατιωτικές διαιρέσεις τῆς αυτοκρατορίας, θεσπίσθηκαν, ὅσον ἀφορᾷ τήν Βαλκανική στά τέλη τοῦ 7ου αἰ.: τό θέμα Θράκης στά 680-685, τό θέμα τῆς Ἑλλάδος μεταξύ 687-695 καί τό θέμα Κλεισούρας στά στενά τοῦ Στρυμόνος τό 688. Ἡ Θεσσαλονίκη ὑπαγόταν στό θέμα τοῦ Ἰλλυρικοῦ· στά τέλη τοῦ 8ου καί στίς ἀρχές τοῦ 9ου ἡ Μακεδονία ἀποσπάσθηκε ἀπό τό θέμα τῆς Θράκης καί ἀπό αὐτά τοῦ Στρυμόνος καί τῆς Θεσσαλονίκης. Τότε ἐμφανίσθηκαν καί οἱ τίτλοι τοῦ δονατός, τοῦ καπετανίου, τοῦ στρατηγοῦ τῆς Θεσσαλονίκης, τῆς Βερροίας, τοῦ Στρυμόνος, τῆς Δρουγουβιτίας καί Ἑδέσσης. Τόν 11ο καί 12ο αἰ. ἐμφανίσθηκαν νέα θέματα: αὐτά τῆς Ἀχρίδος, τῆς Σερβίας, τῶν Μογλενῶν, τῆς Κολωνείας, τῆς Στρούμιτζας, Ζαγορίων καί Μελενίκου. Σημειωτέον ὅτι ἡ ἐκκλησιαστική διοίκηση δέν ἀκολουθοῦσε πάντοτε τίς πολιτικές διαιρέσεις τῆς Μακεδονίας.

Ἡ καθηγῆτρια τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Μάντσεστερ κ. Rosemary Morris ἀνεζήτησε τίς σχέσεις τῶν ἀγιορειτῶν πατέρων μέ τούς γείτονές τους σ' ὅτι ἀφορᾷ τίς σχέσεις ἰδιοκτησίας γαιῶν κατά τόν 10ο καί 11ο αἰ.: ἡ ὁμιλήτρια ἐπεσήμανε τήν ἀνάπτυξη ἰδιοκτησίας ἀγιορειτῶν στήν Μακεδονία καί τήν Θράκη, καί τίς συνέπειες πού εἶχε αὐτή στίς σχέσεις τους μέ τίς γειτονικές ἀγροτικές κοινότητες καί μεμονωμένα ἄτομα. Ἀκολουθῶς ἡ καθηγῆτρια τοῦ Α.Π.Θ. κ. Β. Νεράντζη-Βαρμάκης παρουσίασε, μέ βάση τίς βυζαντινές πηγές, τήν κατάσταση πού ἐπὶκαταῖτο στήν *Δυτική Μακεδονία* κατά τόν 12ο καί 13ο αἰ. Οἱ βυζαντινοί ἀρχιεπίσκοποι Ἀχρίδος Θεοφύλακτος (1089-1126) καί Δημ. Χωματιανός (1217-1235) ἄφησαν πολλές πληροφορίες γιά τήν πλούσια ἀγροτική οἰκονομία τῆς περιοχῆς, πού ὑπῆσθη πολλά πλῆγματα ἀπό τούς φεράγους σταυροφόρους πού ἐπέβαλαν βαρῆα φορολογία, ἀφαιμαξάν, μέ ἀλλεπάλληλες βίαιες στρατολογήσεις, τήν περιοχή ἀπό τό ἀνθρώπινο δυναμικό της, ἀλλά καί δημιουργήσαν νέες κοινωνικές τάξεις. Ἡ κ. Σ. Μανιάτη-Κοκκίνη, τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν, παρουσίασε μία εἰκόνα τῶν διεκδικήσεων ἐκκλησιαστικῶν καί λαϊκῶν στήν *Βυζαντινὴ Μακεδονία* ἀπό τόν 12ο-14ο αἰ. καί ὑπεστήριξε ὅτι μεγάλο μέρος τοῦ μακεδονικοῦ χώρου βρισκόταν ὑπὸ τῆς κατοχῆς ἐκκλησιαστικῶν ἐκπροσώπων, ἀλλά καί λαϊκῶν τῆς μέσης καί ἀνώτερης ἀστικῆς τάξης.

Σέ εἰδική ἐκδήλωση ἡ καθηγῆτρια τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Harvard κ. Ἀγγελικὴ Λαΐου-Θωμάδου μίλησε μέ θέμα *ἡ Θεσσαλονίκη καί ἡ Μακεδονία ἐπισημαίνοντας* ὅτι ἡ πόλη τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ὑπῆρξε τό πῶς πολῦτιμο οἰκονομικό καί ἐμπορικό κέντρο τῆς αυτοκρατορίας, μέ σημαντικὴ πολιτισμικὴ κίνηση, τό κέντρο τῆς Βαλκανικῆς.

Ἡ δευτέρα ἡμέρα τοῦ Συμποσίου (12 Ἰουλίου) ἦταν ἀφιερωμένη στήν Ἀρχαιολογία καί τήν Ἀρχιτεκτονικὴ τῆς Μακεδονίας· πρῶτος ὁμιλητὴς τῆς ἡμέρας αὐτῆς ἦταν ὁ καθηγητὴς τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀριστοτέλης Μέντζος πού παρουσίασε τὴν *ἱστορία τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἀρχιτεκτονικῆς κατὰ τὴν πρώτην βυζαντινὴν περίοδο στήν Πιερία καί τὴν περιοχὴ τῆς*. Ὁ κ. Μέντζος παρουσίασε σειρά βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν πού βρισκονται στό Δίο, στήν Πύδνα-Κίτρος καί τόνισε τὴν ἄρτια ὁργανωμένη κοινωνικὴ ζωὴ τῆς περιοχῆς κατὰ τόν 7ο αἰ. ἐπισημαίνοντας, παραλλήλως, μία ἐνδιαφέρουσα σειρά ἀρχιτεκτονικῶν ἀρχῶν καί σχεδίων πού χαρακτηρίζαν τόν Ἑλληνικὸ Μεσαίωνα ὑπὸ τὴν ἑλληνοχριστιανικὴν προοπτικὴν του. Ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Ἀθηνῶν κ. Π.

Βοκοτόπουλος (ἡ ἀνακοίνωσή του ἀναγνώσθηκε ἀπὸ τὸν κ. Πλ. Θεοχαρίδη) μίλησε γιὰ τὴν *τυπολογία τῶν βυζαντινῶν ἐκκλησιῶν τῆς μεσαιωνικῆς καὶ ὑστερῆς βυζαντινῆς περιόδου στὴν Μακεδονία*. Ὁ κ. Βοκοτόπουλος ἐξήτασε ποικίλους ναοὺς ἀπὸ τὸν 8ο-15ο αἰ., τίς μεταλλαγές τους μὲς τὸν χρόνον, τὰ χαρακτηριστικὰ τους (βασιλική, βασιλική μετὰ τρούλλου, τρίκογχι, τετράκογχι κλπ.), τὰ κέντρα ὅπου ἐμφανίσθηκαν, τὸν ρόλο τῆς Κωνσταντινουπόλεως, τῆς Θεσσαλονίκης καὶ τοῦ Ἁγίου Ὁρους ὡς χώρων δημιουργίας καὶ τῆς ἐπιδράσεως πού ἤσκησαν σὲ γειτονικές χώρες, ὅπως ἡ Θεσσαλία, ἡ Ἡπειρος, ἡ Σερβία. Ἡ διευθύντρια τοῦ Βυζαντινοῦ Μουσείου Θεσσαλονίκης κ. Εὐτυχία Νικολαΐδου-Κουρκουτίδου παρουσίασε τὸν πλοῦτον τῶν *πρώιμων χριστιανικῶν μωσαϊκῶν στὴν Μακεδονία* πού ἐδειχναν καὶ τὴν ἀκμάζουσα κοινωνία τῆς Μακεδονίας καὶ τῆς Θεσσαλονίκης. Ἡ κ. Νικολαΐδου ἐπεσήμανε, ἀκόμη, ὅτι τὰ σωζόμενα μωσαϊκὰ στοὺς ναοὺς τῆς Ἀχειροποιήτου, τοῦ Ἀγ. Γεωργίου (Rotonda), τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ἀποτελοῦν πολιτιστικούς θησαυροὺς πρώτης τάξεως ὄχι μόνον γιὰ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὸν παγκόσμιον πολιτισμό. Ἡ καθηγήτρια τοῦ Α.Π.Θ. κ. Χρ. Μαυροπούλου-Τσιούμη παρουσίασε *Εἰκονογραφίε τῆς Μακεδονίας κατὰ τὴν μεσοβυζαντινὴν περίοδο*: ψηφιδωτὰ καὶ τοιχογραφίες τοῦ Ἀγ. Δημητρίου, τοῦ Ἀγ. Γεωργίου, τῆς Ἁγίας Σοφίας, τῆς Παναγίας Χαλκῶν, τῆς Περιστερᾶς ἀποδεικνύουν ἀπὸ τὴν μιά μεριά τὴν ὑψηλὴ ἐπιπέδου αἰσθητικὴ τῶν Μακεδόνων καὶ ἀπὸ τὴν ἄλλη τὴν ἀνθηρὴ οἰκονομικὴ κατάστασή τους. Καὶ φυσικὰ τὴν διάχυση τῆς αἰσθητικῆς αὐτῆς στὴν Βέρροια, τὴν Καστοριά, τὴν Πρέσπα. Ὁ ἱστορικός τῆς Τέχνης κ. Ε. Κυριακούδης μίλησε γιὰ τὰ *μνημεῖα τῆς ζωγραφικῆς στὴν Μακεδονία κατὰ τὴν περίοδο τῶν Κομνηνῶν* ἐπισημαίνοντας ὅτι τέτοια μνημεῖα ἐλάχιστα διασώθηκαν στὴν Κωνσταντινούπολιν, ἐνῶ, ἀντιθέτως, πολλὰ διασώζονται στὴν Θεσσαλονίκη, τὴν Καστοριά, τὴν Βέρροια, τὸ Ἅγιον Ὄρος, τὴν Ἄνω Μακεδονία, τὴν Σερβία καὶ τὴν Βουλγαρία, πού εἶχαν ἄμεση σχέση μὲ τὴν Θεσσαλονίκη, πού ἦταν πρώτης γραμμῆς καλλιτεχνικὸ κέντρο. Ἡ Παλαιολόγειος περίοδος συνέχισε τὴν περίοδο τῶν Κομνηνῶν καὶ ἔδωσε ἔξοχα δείγματα ζωγραφικῆς ἰδιαίτερα στὴν Μακεδονία. Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῶν Τιράνων κ. Πύρρος Θώμος παρουσίασε, κατὰ τὴν ἐπιτήγησή του, τὰ *Βυζαντινὰ Μνημεῖα στὴν Μ. Πρέσπα* πού καλύπτουν τὴν χρονικὴ περίοδο ἀπὸ τὸν 12ο-14ο αἰ. Χαρακτηριστικὸ μνημεῖο αὐτῆς τῆς περιόδου ὁ ναὸς τῆς Παρθένου στὸ νησάκι Maligrad καὶ ἄλλα δύο-τρία κτισμένα σὲ φυσικὰ σπήλαια γύρω ἀπὸ τὴν Πρέσπα καὶ δυσκόλως προσπελάσιμα. Τὰ μνημεῖα αὐτὰ, κατὰ τὸν κ. Θώμο, δὲν παρουσιάζουν ἀπὸ ἀρχιτεκτονικὴ ἀποψη ἰδιαίτερον ἐνδιαφέρον, εἶναι ὁμως πολὺ σημαντικὰ ἀπὸ τὴν ἀποψη τῶν μωσαϊκῶν καὶ τῶν φορητῶν εἰκόνων, πού μὲ τίς ἐπιγραφές τους παρέχουν, παρὰλλήλως, ἐνδιαφέρουσες πληροφορίες γιὰ κοσμικές καὶ ἐκκλησιαστικές προσωπικότητες τῆς περιόδου. Ὁ Σέρβος ἱστορικός κ. G. Subotić ἀσχολήθηκε μὲ τὰ *δύο μεγάλα κέντρα τῆς βυζαντινῆς ζωγραφικῆς στὴν Μακεδονία: τὴν Ἀχρίδα καὶ τὴν Καστοριά*. Ἡ Ἀχρίδα, ἡ ἀρχιεπισκοπὴ Πρώτης Ἰουστινιανῆς, ἀπετέλεσε ἀντικείμενον ἐξαίρετον ἐνδιαφέροντος γιὰ τὴν βυζαντινὴ αὐτοκρατορία, γι' αὐτὸ καὶ στάλθηκαν ἐκεῖ ἐξέχοντες ἐκκλησιαστικοὶ ἄνδρες πού ἐπηρέασαν μὲ τὴν ζωὴ καὶ τὸ ἔργο τὴν κοινωνικὴ καὶ πνευματικὴ ζωὴ τῆς περιοχῆς· σημειωτέον ὅτι ἡ ἐπίδραση αὐτὴ ἐπηρέασε ὄχι μόνον τὸ ἑλληνικόν, ἀλλὰ καὶ τὸ σλαβικόν στοιχεῖο. Γνήσια ἔκφραση αὐτῆς τῆς ἀκμῆς ὁ ναὸς τῆς Ἁγίας Σοφίας, πού κτίσθηκε ἀπὸ Κωνσταντινουπολίτες ἢ Θεσσαλονικεῖς μαῖστορες (μέσῃ 11ου αἰ.). Στὸν ἴδιον ναὸ προσετέθησαν καὶ ἄλλα κτίσματα (πύργοι, νάρθηκες κλπ.). Στὴν ἴδια ἐποχὴ κτίσθηκε καὶ ἡ μονὴ τοῦ Ἁγίου Κλήμεντος καὶ πλουτίσθηκε μὲ δωρεές τοῦ σεβαστοκράτορος Ἰσαακίου Δούκα. Σημαντικὴ ἦταν καὶ ἡ ἐπίδραση πού ἄσκησε στὴν Ἀχρίδα, δημιουργώντας μάλιστα καὶ τοπικὴ σχολή, ὁ

Ίω. Θεριανός που επέζησε και στίς επόμενες δεκαετίες. Ὁ καθηγητής του Α.Π.Θ. κ. Κ. Χαραλαμπίδης παρουσίασε *στρατιωτικούς αγίους της μεσοβυζαντινής και ύστερο-βυζαντινής αγιολογίας στην Μακεδονία*, όπως οι άγιοι Γεώργιος, Δημήτριος, Θεόδωρος, Νέστωρ, Μερχούριος, Μηνάς και Προκόπιος, που ενέπνευσαν τους βυζαντινούς ζωγράφους, που τους θεώρησαν προστάτες της αυτοκρατορίας, φύλακες της ακεραιότητάς της και της πνευματικής κληρονομιάς της, αποδίδοντας, με την εικονογράφηση τους, την τιμή και τον σεβασμό του χριστιανικού λαού. Ὁ κ. Θεοχ. Παζαράς, καθηγητής του Α.Π.Θ., ασχολήθηκε με *την γλυπτική στην Μακεδονία κατά την μέση και ύστερη βυζαντινή περίοδο*. Πρόκειται, κυρίως, γιά διακοσμητικά μοτίβα (γεωμετρικά σχήματα, κύκλοι, ροζέτες, σταυροί κλπ.) που απαντώνται στο Πρωτότον του Ἀγ. Ὁρους, στο Βατοπέδι, στη Ξενοφώντος, στην Παναγία Χαλκίων, στους Ἀγίους Ἀναργύρους της Καστοριάς. Κατά την Παλαιολόγειο ἐποχή, σημειώσε ο κ. Παζαράς, έχουμε μία έξαρση της βυζαντινής γλυπτικής που παρουσιάζει ποικίλες εναλλαγές σέ θέματα, τεχνικές, υλικά, ἐπικεντρο τῶν ὁποίων ὑπῆρξε ἡ Θεσσαλονίκη με τούς τεχνίτες της. Ἀκολούθησε ἡ κεντρική διάλεξη-εἰσήγηση τῆς ἡμέρας ἀπό τόν καθηγητή τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Ε. Χρυσό που παρουσίασε τό πρόγραμμα *ΣΟΦΙΑ: Μία ἠλεκτρονική βιβλιοθήκη τῆς Βυζαντινῆς Ἱστορίας καί Τέχνης γιά ἐκπαιδευτική χρήση*.

Τήν τρίτη ἡμέρα τοῦ Συμποσίου (13 Ἰουλίου) ὁ Ἑλληνοαυστραλός ἐρευνητής κ. Παν. Παναγιωτίδης παρουσίασε σειρά βυζαντινῶν καί μεταβυζαντινῶν μουσικῶν χειρογράφων τοῦ Ἀγ. Ὁρους καί ἔκαμε λόγο γιά τήν σπουδαιότητά τους στήν σύγχρονη ἐρευνα. Ὁ Δρ. Παντελεῖμων Τσορμπατζόγλου μίλησε γιά τήν «*Μεγαλόπολη*» *Θεσσαλονίκη*, ὅπως αὐτή παρουσιάζεται στά *ἀγιολογικά καί ἱστορικά κείμενα* τῆς μεσοβυζαντινῆς περιόδου. Ἐτοί ὁ ὁμιλητής, μέ βάση τόν πλοῦτο τῶν ἀγιολογικῶν κειμένων, παρουσίασε μιάν εἰκόνα τῆς Θεσσαλονίκης κατά τόν 7ο καί 8ο αἰ. διαφωτίζοντας, τοιοῦτοτρόπος, πολλές πτυχές τῆς κοινωνικῆς, πολιτιστικῆς καί καθημερινῆς ζωῆς τῆς πού πέρασαν ἀπαράτηρητες ἀπό τούς χρονικογράφους τῆς Κωνσταντινουπόλεως. Ὁ κ. W. Liebeschuetz, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Nottingham, ἀσχολήθηκε μέ τήν *Κοινοτική διοίκηση τοῦ ὕστερου Βυζαντίου* καί εἰδικότερα μέ τήν Θεσσαλονίκη, ἐνῶ ἡ καθηγήτρια κ. Ἀγγελική Λαῖου μέ τήν *Οἰκονομία τῆς Βυζαντινῆς Μακεδονίας κατά τήν παλαιολόγεια περίοδο* καί ἐπεσήμανε ὅτι ὡς τά μέσα τοῦ 14ου αἰ. αὐτή ἦταν, κατά τό μᾶλλον ἢ ἥτον, ἄρτια δομημένη, κατά βάση ἀγροτική, ἐμπορική καί βιοτεχνική. Ἀπό τά μέσα τοῦ 14ου αἰ. ἐτέρχεται ὀξύτατη κρίση μέ ἄμεση συνέπεια τήν συγκέντρωση τῶν πλουτοπαραγωγικῶν πηγῶν στούς ὀλίγους καί μέ ἐμφανεῖς τίς ἀντιδράσεις τῶν μικρομεσαίων. Ὁ καθηγητής τοῦ Μετσοβείου Πολυτεχνείου κ. Γ. Λάββας ἀνεζήτησε τήν *Σταθερότητα καί τήν Ἀλλαγῇ στήν ἀστική οἰκοδόμηση τῆς Βυζαντινῆς Μακεδονίας* παρουσιάζοντας τύπους οἰκῶν τῆς ἀρχαιότητος καί τοῦ Βυζαντίου, προβαίνοντας στίς ἀναγκαῖες συγκρίσεις καί ἐπισημαίνοντας τήν αἰσθητή σημασία πού ἀπέδιδαν οἱ βυζαντινοί στήν ἀρχιτεκτονική ἐπηρεασμένοι ἀπό τήν θερησκευτική ὄντολογία καί τήν πατερική ἀντίληψη περὶ χώρου, κενοῦ, διαστήματος, σύμπαντος.

Ὁ καθηγητής τοῦ Α.Π.Θ. κ. Θεόδωρος Κορρές παρουσίασε τίς *προσπάθειες τῶν Ἀβασροσλάβων νά καταλάβουν τήν Θεσσαλονίκη καί τά θαύματα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου* οἱ ἐπιδρομές αὐτές, τόνισε ὁ ὁμιλητής, ἀρχίζουν ἀπό τά τέλη τοῦ 6ου αἰ., ὅταν δηλ. οἱ Ἀβασροσλάβοι ἐπετέθησαν τό πρῶτον κατά τῆς Θεσσαλονίκης (22 Σεπτ. 597) καί σταματοῦν στή χροῖνα τοῦ Ἰουστινιανοῦ πού τούς κατενίκησε καί μετέφερε σημαντικό μέρος τους στό θέμα τοῦ Ὁρμικίου τῆς Μ. Ἀσίας. Ὁ κ. Κορρές παρουσίασε, ἐπίσης, κείμενα τῶν θαυμάτων τοῦ Ἀγ. Δημητρίου, ὅπου περιγράφονται οἱ ἐπεμβά-

σεις του Ἀγίου γιὰ τὴν σωτηρία τῆς Θεσσαλονίκης. Στὴν εἰσήγησή του ὁ καθηγητὴς κ. Ε. Χρυσός ἀσχολήθηκε μὲ τὶς *σλαβικὲς ἐγκαταστάσεις καὶ τὴν βυζαντινὴ ἐξουσία στὰ Βαλκάνια κατὰ τὸν Μεσαίωνα* καὶ ἐξέτασε τοὺς μηχανισμοὺς ποὺ μεταχειρίσθηκε ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία προκειμένου νὰ ἐλέγξει τὶς ἐγκαταστάσεις αὐτὲς τῶν Σλάβων στὰ ἐδάφη τῆς ἐπαρμόζοντας, κατὰ πρῶτον, τὸν θεσμό τῆς σκλαβηνίας ποὺ ἀπετέλεσε μετὰ τὰ μέσα τοῦ 8ου αἰ. μίᾳ ὀργανωμένη πολιτικο-εθνικῇ ἐνότητι ὑπὸ τὸν ἔλεγχον τῆς κεντρικῆς ἐξουσίας. Ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Sydney κ. Μ. Jeffreys παρουσίασε τὴν *προσπάθεια τοῦ αὐτοκράτορος Μανουὴλ Κομνηνοῦ νὰ δημιουργήσει ἓνα μακεδονικὸ στρατὸ στὴν ἴδια τὴν Μακεδονία, τὴν Θράκη καὶ τὴν Μικρά Ἀσία κατὰ τὰ πρότυπα τῶν ἱπποτῶν*. Μία ἀποψη, ποὺ κατὰ τὸν ὀμιλητὴ, πρέπει νὰ ἐπαναγνωσθεῖ μὲ βάση, πάντοτε, τὶς βυζαντινὲς πηγές. Ἡ ἐρευνήτρια δ. Ἀννα Καραμανίδου μίλησε γιὰ τοὺς Ἀγίους τῆς Μακεδονίας σὲ *ἐρευνητικὸ πρόγραμμα τοῦ Κέντρου Βυζαντινῶν Ἐρευνῶν τοῦ Α.Π.Θ.* πρὸκειται, εἶπε, γιὰ ἓνα φιλόδοξο πρόγραμμα, ὑπὸ τὴν ἐποπτεία τοῦ καθηγητοῦ πατρὸς Θεοδώρου Ζήσι, ποὺ στοχεύει στὴν παρουσίαση τοῦ βίου καὶ τῶν ἔργων ἁγίων σχετιζομένων μὲ τὴν Μακεδονία καὶ ποὺ θὰ βοηθήσει πολλοὺς ἐπιστημονικοὺς τομεῖς (βυζαντινολογία, θεολογία, τέχνη, λαογραφία, ἱστορία) μετὰ τὴν ὁλοκλήρωσή του.

Στὴν κεντρικὴ διάλεξη-εἰσήγηση τῆς ἡμέρας ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Πενσυλβανίας κ. Anthony Cutler μίλησε γιὰ τὴν *Ἀνταλλαγὴ Δώρων μεταξὺ Βυζαντινῶν καὶ Μουσουλμάνων κατὰ τὸν 9ο-11ο αἰ.* καὶ τόνισε ὅτι οἱ ἀνταλλαγές αὐτές, ἐκτὸς φυσικὰ ἐκείνων ἐπὶ διπλωματικῷ ἐπιπέδου, δείχνουν τὴν ἐπικοινωνία τῶν δύο ἐτεροδόξων γεγονοτικῶν λαῶν, τὴν βουλὴν τοὺς γιὰ εἰρήνη, τὴν ἐπιδιώξιν τοὺς νὰ προβάλουν τὸν πολιτισμὸ τους καί, ἐν πάσῃ περιπτώσει, παρέχουν μίᾳ πολὺ διαφοροετικῇ εἰκὼνα ἀπὸ ἐκείνη ποὺ ἔχουμε διαμορφώσει περὶ ἐχθρικών σχέσεων μεταξὺ τῶν. Ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Δυτ. Αὐστραλίας κ. Norman Ashton παρουσίασε στὴν εἰσήγησή του μίᾳ *ἐπιγραφὴ ἀπὸ τὴν Κρήτη, ὅπου πολλὲς ἀναφορές στὴν Θεσσαλονικητὴ τῆς ρωμαϊκῆς περιόδου*· παραλλήλως ἐπιχείρησε νὰ ἐξηγήσῃ τὴν λέξη ἀρχισυνάγωγος ποὺ περιέχεται στὴν ἐπιγραφὴ. Ἀκολούθως ὁ ἐλληνιστὴς κ. Ἰω. Imrscher, τοῦ Πανεπιστημίου τοῦ Βερολίνου, μίλησε μὲ θέμα τὴν *Μακεδονία ἀπὸ τὴν ἀρχὴ ὡς τὸ τέλος τῆς 4ης Σταυροφορίας* μὲ βάση τὶς παλαιότερες πηγές, εὐρωπαϊκὲς καὶ ἐλληνικές, καὶ τόνισε ὅτι ἡ Μακεδονία ἦταν ἓνα ἀναπόσπαστο τμῆμα τῆς βυζαντινῆς αὐτοκρατορίας μὲ ἄμεση συνείδηση τῆς παραδόσεως τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου. Τὸ θέμα τῆς εἰσηγήσεως τοῦ ἀρχιτέκτονος-ἀρχαιολόγου κ. Πλουτ. Θεοχαρίδη ἦταν οἱ *βυζαντινοὶ πύργοι τῆς Μακεδονίας*· ὁ ὀμιλητὴς παρουσίασε σειρὰ σωζομένων πύργων ἢ εἰρειλιῶν τους, τὴν ἀρχιτεκτονικὴν τους, τὴν ἱστορικὴν προοπτικὴν τους, τὴν χρησιμότητά τους, τὴν καταγωγὴν τους, τὰ προσκτίσματα καὶ φυσικὰ τὴν ιδιαιτερότητα τῶν πύργων τοῦ Ἀγίου Ὄρους.

Ὁ καθηγητὴς τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Φραγκφούρτης κ. G. Podskalsky παρουσίασε τοὺς *ἀρχιεπισκόπους Ἀχρίδος Θεοφύλακτο καὶ Δημήτριο Χωματιανὸ καὶ τὴν σημασία τους γιὰ τὴν κοσμικὴ καὶ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία τῆς Μακεδονίας*. Ὁ ὀμιλητὴς ἀνέλυσε τὸ ἐνδιαφέρον τους, ὅπως καὶ αὐτὸ ἐνός ἄλλου διαδόχου τους τοῦ Κ. Καβάσιλα, γιὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴ αὐτονομία τῆς περιοχῆς, τὸν ἀσίστατο ζῆλον τους γιὰ τὴν προδοδὸ τῶν ἀπαυδύτων Σλάβων, τὴν εἰρηνικὴν τοιποθέτησίν τους ἀπέναντι στὴν Ρωμαιοκαθολικὴ Ἐκκλησία, τὴν ἀντίθεση τοῦ Χωματιανοῦ ἀπέναντι στὴν ἀντικανονικὴ αὐτοκέφαλη σερβικὴ ἀρχιεπισκοπὴ, στὴν συγγραφὴ κανόνων ἐκκλησιαστικοῦ δικαίου ἀφορώντων στοὺς πληθυσμοὺς τῆς βυζαντινῆς Μακεδονίας. Ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Ν. Ὑερσέης π. Δημ. Κωνσταντέλος ἀσχολήθηκε μὲ τὴν *κλασσικὴ*

παιδεία και κληρονομιά του Θεοφυλάκτου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀχρίδος, ἐνῶ ὁ καθηγ. τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀθαν. Καραθανάσης μίλησε γιὰ τὴν παρουσία τοῦ Φιλίππου, τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου καὶ τῆς Μακεδονίας στὰ ἔργα τῶν φιλοσόφων, τῶν θεολόγων καὶ τῶν πολιτικῶν τῆς Παλαιολογείου περιόδου. Ὁ κ. Καραθανάσης ἐπεσήμανε ὅτι κατὰ τὴν κρίσιμη αὐτὴν περίοδο οἱ βυζαντινοὶ λόγιοι, ἰδίως οἱ καταγόμενοι ἀπὸ τὴν Θεσσαλονίκη, μνημόνευαν τοὺς δύο Μακεδόνες βασιλεῖς ὡς παραδείγματα θάρρους, δυνάμεως, δόξης καὶ καλοῦσαν ἄρχοντες καὶ λαὸ νὰ τοὺς μιμηθοῦν ἀνθισταμένους ἀπέναντι στὸν τουρκικὸ κίνδυνο. Ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου Ἰωαννίνων κ. Ἀπόστολος Καρπόζηλος μίλησε γιὰ τὴν Μακεδονία ὅπως αὐτὴ παρουσιάζεται στὴν ἐπιστολογραφία τοῦ 14ου αἰ.: ὁ ὁμιλητὴς στηρίχθηκε ἰδιαίτερα στὸ κείμενο τοῦ Νικηφόρου Γρηγορά, ὅπου περιγράφεται τὸ ταξίδι του ὡς τὰ Σκόπια, κατὰ τὸ ὁποῖο ἐντυπωσιάσθηκε ἀπὸ τὴν καταστροφή τῆς ὑπαίθρου ἐξαιτίας τῶν ἐπιδρομῶν. Ἄλλες πηγές γιὰ τὴν Μακεδονία τῆς ἐποχῆς οἱ ἐπιστολές τοῦ Ματθαίου Γαβαλά, τοῦ Θωμᾶ Μαγίστρου καὶ ἡ ἀλληλογραφία τοῦ Μανουὴλ Β΄ Παλαιολόγου καὶ τοῦ Δημ. Κυδωνίη, ἀπὸ τὴν ὁποία ἔχουμε πολλές πληροφορίες γιὰ τὴν Θεσσαλονίκη τῶν ἐτῶν 1382-1387. Ὁ μουσικολόγος καθηγητὴς τοῦ Α.Π.Θ. κ. Ἀντ. Ἀλνγνιζάκης παρουσίασε τὸ φιλοσοφικὸ καὶ θεολογικὸ ὑπόβαθρο τῆς βυζαντινῆς μουσικῆς καὶ ὑπενθύμισε ὅτι ἡ Κωνσταντινούπολη, ἡ Θεσσαλονίκη, τὸ Ἅγιον Ὄρος ἀπέτέλεσαν τίς ἐστίες τῆς μουσικῆς δημιουργίας ποὺ ἐπηρέασε τὸν δυτικὸ καὶ σλαβικὸ κόσμο. Κατὰ τὸν ὁμιλητὴ ἡ βυζαντινὴ μουσικὴ προβάλλει τὴν διδασκαλία καὶ τὴν γενικὴ ἰδέα τῆς Ἐκκλησίας μέσ' ἀπὸ τὴν ὁρθόδοξη θεολογία ποὺ τὴν προοπτικὴ τῆς δηλώνει τὸ σύστημα τῶν ὀκτῶ ἤχων στὸ βυζαντινὸ λειτουργικὸ τυπικὸ. Στοιχεῖα τῆς τῶ μυστήριου τῆς ὁδοῦς ἡμέρας, ἡ Ἀνάσταση, ἡ αἰωνιότητα, ἡ λύτρωση ἀπὸ τὴν φθορὰ καὶ τὸν θάνατο, ὁ θεὸς ἔξω.

Ὁ καθηγ. τοῦ Πανεπιστημίου τῆς Δυτ. Αὐστραλίας κ. John Melville Jones παρουσίασε τὸ Τέλος τῆς Βυζαντινῆς Μακεδονίας καὶ ἐπεσήμανε τίς δυνατότητες ποὺ εἶχε ἡ βυζαντινὴ αὐτοκρατορία νὰ περισώσει τὴν Μακεδονία μετὰ τὴν ἥττα τοῦ Βασιλείου στὴν μάχη τῆς Ἀγκύρας τὸ 1402 ἀπὸ τὸν Τιμούρ Λέγκ. Ἔτσι, μέ βάση τίς πηγές, ὁ κ. Melville προχώρησε στὴν ἐξέταση τῶν συνθηκῶν ποὺ διαμορφώθηκαν στὴν αὐτοκρατορία καὶ ποὺ ὁδήγησαν σταδιακὰ στὴν ἀπώλεια τῆς Κασσανδρείας, τοῦ Πλαταμῶνος, τῆς Ἰερισσοῦ, τῆς Χριστουπόλεως (1425) καὶ τέλος τῆς Θεσσαλονίκης τὸ 1430. Ὁ καθηγ. κ. Γ. Καναράκης παρουσίασε τίς πολλές καὶ ποικίλες ἐπιδράσεις τοῦ Βυζαντίου στὴν Φιλολογία, τὴν τέχνη, τὴν ἀρχιτεκτονικὴ τῆς σύγχρονης Αὐστραλίας. Ἡ καθηγήτρια τοῦ Α.Π.Θ. κ. Μάρθα Γρηγορίου-Ἰωαννίδου ἀσχολήθηκε μέ τὴν ἔκφραση «ἡ καθ' ἡμᾶς γλῶσσα», ποὺ ἀπαντᾶται στὰ θαῦματα τοῦ Ἀγίου Δημητρίου καὶ ποὺ φωνικά σημαίνει τὴν ἐλληνικὴ καὶ μόνον καί, ὡς ἐκ τούτου, πρέπει νὰ ἀπορριφθεῖ ἡ εἰκασία γιὰ ὑπαρξὴ ἰδιαίτερης διαλέκτου τῆς Θεσσαλονίκης. Ἀφορμὴ γιὰ τὸ σκόλοιο αὐτὸ ἔδωσαν μία ἀναφορά τῶν κειμένων τῶν θαυμάτων τοῦ Ἀγ. Δημητρίου ὅτι ὁ Μαῦρος, ὑπαρχηγὸς τῶν σκλάβων τοῦ Κοῦβερ, μιλοῦσε ἐκτός τῆς λατινικῆς, τῆς σλαβικῆς καὶ τῆς βουλγαρικῆς καὶ τὴν «καθ' ἡμᾶς» γλῶσσα. Ἡ καταληκτικὴ διάλεξη τοῦ Συμποσίου εἶχε ὁμιλητὴ τὸν καθηγ. τοῦ Α.Π.Θ. κ. Φαίδ. Μαλιγκοῦδη καὶ θέμα τῆς: Συμφιλίωσης τοῦ παρόντος μέ τὸ παρελθόν ἡ Βυζαντινὴ Θεσσαλονίκη καὶ ἡ σλαβικὴ ἐνδοχώρα. Ὁ ὁμιλητὴς ἔδειξε ὅτι τὸ ἱστορικὸ παρελθὸν τῶν ἐλληνοσλαβικῶν σχέσεων προσφέρεται, γιὰ τοὺς ἐπιστήμονες καὶ τοὺς πολιτικούς, ὡς ἓνα πεδίο συμφιλίωσης καὶ συνεργασίας καὶ ἡ Θεσσαλονίκη ὡς ἓνα κέντρο ὁρθόδοξου παραδόσεως μέ ἀπήχηση στους σλαβικούς ὁρθόδοξους λαούς — ἓνα ὄρολο ποὺ εἶχε, ἄλλωστε, καὶ κατὰ τὴν βυζαντινὴν περίοδο.

Τίς ἐντυπώσεις τους καὶ τὰ συμπεράσματα τοῦ Συμποσίου ἐξέθεσαν στὸ τέλος οἱ

καθηγητές J. Koder, Ἀγγελική Λαΐου, R. Scott, Ε. Χρυσός, Φ. Μαλιγκούδης καί Ant. Cutler. Ἐπρόκειτο γιά ἓνα Συμπόσιο πού σέ διεθνές ἐπίπεδο ἀνέδειξε τόν ρόλο καί τόν χαρακτήρα τῆς Βυζαντινῆς Μακεδονίας μέσ' ἀπό τήν ἑλληνική κλασσική παράδοση καί τήν Ὁρθοδοξία.

Πανεπιστήμιο Θεσσαλονίκης

ΑΘ. Ε. ΚΑΡΑΘΑΝΑΣΗΣ

ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΣΥΜΠΟΣΙΟ ΣΤΗΝ ΧΑΛΚΙΔΙΚΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΗΣ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΤΟΥΡΚΟΚΡΑΤΙΑ

Μέ πρωτοβουλία τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας τῆς Χαλκιδικῆς πού ἐδρεῖε στήν Θεσσαλονίκη ὁργανώθηκε ἀπό 13-15 Ὀκτωβρίου 1995 στό Ποσειδί τῆς Χαλκιδικῆς τό τέταρτο ἱστορικό συμπόσιο μέ θέμα τήν Χαλκιδική κατὰ τήν Τουρκοκρατία. Τό Συμπόσιο αὐτό ἐρχεται ὡς συνέχεια τοῦ Συνεδρίου «Ἀναπτυξιακός σχεδιασμός τῆς πρό τοῦ Ἁγίου περιοχῆς», πού εἶχε ὁργανώσει ὁ Ἀναπτυξιακός Σύνδεσμος τῆς Γεωγραφικῆς Ἑνότητος ὁ «Ἀριστοτέλης», πού τελοῦσε ὑπό τήν αἰγίδα τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας τῆς Χαλκιδικῆς. Εἴκοσι πέντε εἰσηγητές, γνωστοί πανεπιστημιακοί καί ἐρευνητές, παρουσίασαν θέματα ἱστορίας, πολιτισμοῦ, τέχνης, δικαίου τῆς Χαλκιδικῆς ἀπό τόν 15ο-20ῶ αἰώνα.

Τήν Παρασκευή 13 Ὀκτωβρίου ἔλαβε χώρα ἡ πανηγυρική ἐναρκτήρια συνεδρία τοῦ Συμποσίου, στήν ὁποία παρέστησαν οἱ ἐκκλησιαστικές, πολιτικές, στρατιωτικές καί λοιπές ἀρχές τῆς Χαλκιδικῆς. Στήν προσφώνησή του ὁ Πρόεδρος τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας τῆς Χαλκιδικῆς κ. Β. Πάππας ἐπεσήμανε τήν σημασία τοῦ Συμποσίου αὐτοῦ πού, τέταρτο στήν σειρά, φιλοδοξεῖ νά καλύψει ἓνα μεγάλο κενό, τήν ἀνάδειξη δηλ. τῆς Χαλκιδικῆς κατὰ τήν Τουρκοκρατία. Τήν συγκλονιστική φρυσιογνωμία καί ἱστορική πορεία τῆς Χαλκιδικῆς καί τήν ἀνάγκη γιά τήν βαθύτερη γνώση τῶν ἱστορικῶν δρωμένων τῆς ἐτόνισαν στίς προσφωνήσεις τους ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Ὑπουργοῦ Μακεδονίας-Θράκης κ. Κ. Τριαρίδη κ. Ἰωαννίδης, ὁ πρόεδρος τῆς ΤΕΔΚ Ν. Χαλκιδικῆς κ. Δ. Τζηρίτης, ὁ δήμαρχος Κασσανδρείας κ. Π. Παπαγιάννης, ὁ ἐκπρόσωπος τοῦ Μητροπολίτου Κασσανδρείας κ. Συνεσίου καί ὁ ἐκπρόσωπος τῆς Ἱερᾶς Συνάξεως τοῦ Ἁγίου Ὁρους π. Μάξιμος Ἰβηρίτης. Ἀκολούθησαν τά ἐγκαίνια φωτογραφικῶν ἐκθέσεων μέ θέματα τήν φυλή τῶν Καλᾶς, ἀπογόνων τοῦ Μ. Ἀλεξάνδρου στό Ἀφγανιστάν, τόν λαϊκό πολιτισμό τῆς Χαλκιδικῆς καί τόν Ἑλληνισμό τῆς Ἱμβρου καί Τενέδου.

Κατά τήν πρώτη συνεδρία μέ πρόεδρο τόν καθηγητή κ. Κ. Α. Βαβοῦσχο, Πρόεδρο τῆς Ἑταιρείας Μακεδονικῶν Σπουδῶν, ἡ ἀντιπρόεδρος τῆς Ἱστορικῆς καί Λαογραφικῆς Ἑταιρείας τῆς Χαλκιδικῆς κ. Ἐρατὸ Ζέλιου-Μαστοροκώστα, λυκεϊάρχης-δο. Φ., παρουσίασε τήν Χαλκιδική κατὰ τήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας καί εἰδικότερα κατὰ τόν Μακεδονικό Ἀγῶνα, ἐνῶ ὁ κ. Βαβοῦσχος ἐξέτασε θέματα ἀπονομῆς δικαιοσύνης στήν Τουρκοκρατούμενη Χαλκιδική, ὅπως ἡ ἱερολογία ἐπὶ μνηστείας, ἡ προφορική συμφωνία ἐπὶ πρῶικός, τό κοινοτικό πνεῦμα τῆς Χαλκιδικῆς, ὁ ρόλος τῆς Ἐκκλησίας σέ θέματα δικαίου. Κατά τήν ἀπογευματινὴν συνεδρία, μέ πρόεδρο τόν καθηγητή κ. Ἀθ. Ἀγγελόπουλο, ὁ ἀρχιτέκτων-ἀνασθηλωτής κ. Ζαφ. Οἰκονόμου παρουσίασε διαχρονικῶς τήν ἱστορία τῆς Γαλάτιας ἐπιμένοντας στήν περίοδο τῆς Τουρκοκρατίας, τήν συμμετοχή τῆς στήν Ἐπανάσταση τοῦ 1821, μέ τόν ἐπίσκοπο Ἰγνάτιο,